

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inzerati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru: pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

115. številka

MARIBOR, dne 23. novembra 1925.

Leto 1925

Spor radi zavoda Sv. Jeronima v Rimu.

(Razgovor z narodnim poslancem dr. J. Hohnjecem.)

Ker se je v vprašanju zavoda sv. Jeronima v Rimu pojavil spor med Vatikanom in našo vlado in ker nasprotniki katoliške cerkve to zadevo predstavljajo popolnoma v napačni luči, da bi mogli napadati vrhovnega poglavarja katoliške cerkve, se je uredništvo našega lista obrnilo na poslanca dr. Hohnjeca s prošnjo za pojasnila o tej » aferi.« Poslanec dr. Hohnjec, ki je, kakor smo poročali, o tej zadevi vložil interpelacijo na ministra zunanjih zadev, je na naša vprašanja dal naslednje odgovore:

Kakšen je zavod sv. Jeronima po svojem postanku in razvoju?

Zavod sv. Jeronima je povsem cerkvena ustanova. Osnovan je bil z bule papeža Nikolaja V. Piusa fidelium votis z dne 31. aprila 1453. Prvi ustanovitelj je bil Slovenec Jerolim iz Ptuja, ki je daroval cerkev sv. Marine na Campo Martio. To cerkev je Jerolim popravil ter je s pomočjo svojih tovarišev v Rimu poleg cerkve sezidal hišo. To je začetek zavoda sv. Jeronima, ki je po papeževi bule bil osnovan kot hospic, to je: kot gostišče za rimske romarje iz krajev južnih Slovanov.

Upravo zavoda je imela v rokah congregatio Illirica (ilirska kongregacija), to je, zbor, ki je bil sestavljen iz predsednika, tajnika, blagajnika in poljubnega števila članov, ki so vsi bili slovenske narodnosti. Ta zbor je bil odvisen ter v upravi odgovoren kardinalu protektorju (zaščitniku).

Papež Sikst V., ki je bil hrvatskega rodu, je z lastnimi stroški staro, skoro razpadlo cerkev iz temelja prezidal, dozidal hišo ter gostišču dodal kapitel, ki je tudi bil član omenjene kongregacije, pa ni smel tvoriti večine. Vse to je papež Sikst V. uredil leta 1589 z bule Sapientiam sanctorum, ki jo je izdal dne 11. avgusta.

Že za časa Klementa VIII. leta 1598 so hoteli gostišče spremeniti v kolegij, pa ni prišlo do tega. Še le za časa papeža Pija VI. leta 1793 je bil osnovan kolegij, ki pa je čez pet let vsled neugodnih političnih razmer bil ukinjen.

V 19. stoletju je dvakrat prišlo do ustanovitve kolegija za vzgojo duhovnikov, ki pa je trajal samo nekaj let. Naposled je papež Leon XIII. dne 19. marca leta 1900 izdal naredbo, da se mora osnovati kolegij za višjo izobrazbo duhovnikov iz krajev južnih Slovanov, zlasti iz hrvatskih pokrajin. Z breve-om (kratkim apostolskim pismom) Slavorum gentem dne 1. avgusta leta 1901 je papež Leon XIII. ukinil prejšnji zbor in kapitel ter je ves imetek priznal kolegiju. Tako je bil zavod sv. Jeronima znovan v sedanjih oblikah.

Kakšno je pravno stanje uprave v tem zavodu?

Pravno stanje je jasno začetano in urejeno s papeškim pismom Slavorum gentem. V njem je točno označen značaj cerkvenega zavoda ter je papežu zasigurana izključna vrhovna uprava zavoda v administrativnem in disciplinskem oziru. Kar se tiče imenovanja rektorja in drugih članov uprave, določa točka IV. omenjenega papeškega pisma: »Rektorja izbrati ima pravo papež brez vsakega ozira na narodnost in domovino. Podrektorja in spirituala pa imenuje kardinal zaščitnik sporazumno z rektorjem.«

Poleg papeškega pisma priznava ta zavod kot cerkveno lastnino tudi garancijski zakon z leta 1871 med italijansko vlado in Vatikanom. Konvencija (pogodba) med našo in italijansko vlado (pismo italijanskega ministra zunanjih zadev Benita Mussolinija z dne 27. januarja 1924) priznava zavod kot inostranski zavod v korist katoliških jugoslovanskih podanikov kraljevine SHS, ki imajo nanj pravo na podlagi brevea Slavorum gentem, ter se ne protivi, da se prenesejo izključno na kraljevino SHS vse one prerogative (častne pravice), ki jih je prej imela avstro-ogrska monarhija.

Kakšne so te prerogative in zakaj naša vlada še ni v njihovi dejanski posesti?

Te prerogative so, kakor je razvidno iz imena, bolj častnega nego avtoritativnega značaja. Po teh prerogativah državna vlast ne dobi nobenega prava na upravo zavoda ali na disponiranje z imetkom. Zavod je cerkven. Ker pa Vatikan pri italijanskih vlastih nima svojega zastopnika, se cerkveni imetek inostranskih zavodov stavlja pod zaščito tiste vlasti, kateri narod pripada — v tem slučaju pod zaščito naše vlade. Ali in v kakšni realni obliki se ta zaščita uresniči, je odvisno od Vatikana. Zato italijanska vlada v navedenem Mussolinijevem pismu te prerogative naši vladi ne prisojja, marveč izjavlja, da se ne protivi, da iste izključno preidejo na našo državo.

Vatikan je svojo dobrohotnost napram naši državi tu, di v tem vprašanju dokazal med drugim s tem, da je bil prvi rektor Monsignor Biasiotti imenovan v sporazumu z našo vlado. Vatikan je pričakoval, da bo poslaništvo naše

države pri Vatikanu ta zavod takoj oddalo v roke redovite uprave. Ker se to ni takoj zgodilo, je Vatikan s posebnim aktom v oktobru leta 1924 zaprosil naše poslaništvo, da skrajša provizorij ter da preda upravo imovine posebnemu, v breveu Leona XIII. določenemu svetu 5 oseb — samih katoliških Hrvatov v Rimu razen rektorja Biasiottija, ki je italijanskega rodu. Te predaje pa naše poslaništvo še do danes ni izvršilo.

Kakšno je bilo postopanje poslanika dr. Smolake?

Rektor Biasiotti, ki uživa naklonjenost in podporo našega poslanika pri Vatikanu g. dr. Smolake, je storil več nekorektnosti, katere so mladim hrvatskim duhovnikom gojencem v zavodu sv. Jeronima, onemogočile bivanje v zavodu ter so pri episkopatu naše države vzbudile nezadovoljstvo in ogorčenje. Ko so ti od Biasiottija izključeni gojenci na posredovanje škofov od Svetega Očeta bili zopet sprejeti v zavod, je bil g. Biasiotti prisiljen dati ostavko na rektorat. Ob tej priliki je kardinalu protektorju zavoda (g. Vincencu Vanutelliju) tajnik našega poslaništva pri Vatikanu izročil noto, v kateri je baje po instrukcijah naše vlade zahteval, da se morajo ključni zavoda, ako bode ostavka rektorja Biasiottija in podrektorja Butkovića sprejeta, predati našemu poslaništvu. To je bilo žaljivo za Vatikan, ker pomenja poseganje v čisto notranje disciplinsko vprašanje zavoda. Sveti Oče je odredil, da se ostavka g. Biasiottija in podrektorja sprejme, ter je za rektorja zavoda imenoval monsignorja Nardonija. Se bolj žaljivo je bilo za Vatikan, da je naše poslaništvo pri Vatikanu zaprosilo preko našega poslaništva pri Kvirinalu (pri italijanski vladi) pomoč italijanske vlade proti Vatikanu. S

tem se je g. dr. Smolaka onemogočil kot naš poslanik pri Vatikanu.

Ali bo tudi odpoklican beogradski papeški nuncij gospod Pelegrinetti?

Ker je stališče dr. Smolake omajeno ter je on pozvan v Beograd, so nekateri listi začeli pisati, da je omajano tudi stališče papeškega nuncija v Beogradu. Treba je ugotoviti, da g. nuncij v tem vprašanju ni storil niti najmanjše nekorektnosti. Vse njegovo delovanje je usmerjeno v pravcu, da se ustvari in ohrani harmonija med našo vlado in Vatikanom v vseh vprašanjih, ki pridejo v poštev v odnosih med obema. Zato se mi vest o njegovem odpoklicu zdi neverjetna, izvzemši seveda slučaj njegove lastne želje, o kateri pa mi nič znanega.

Kako se bo ta spor likvidiral?

Na tisti podlagi, na koji se mora poravnati vsak spor, in ta je nakratko označena v načelu: Suum cuique. Tudi v vprašanju o zavodu sv. Jeronima je treba cerkvi dati, kar je cerkvenega, državi pa to, in samo to, kar njej pripada. Zavod je cerkven. V kolikor prihajajo tu v poštev naši nacionalni interesi, sme in more priti v obzir njihova zaščita. Ne čudim se, da ljudje srbskega rodu nimajo pravega pojma o bistvu cerkvenega imetja in o načinu njegove uprave. Obsodbe vredni pa so proticerkveni elementi med Slovenci in Hrvati, katerim stališče naše cerkve ne more biti neznano. To vprašanje se da rešiti samo v dogovoru s cerkvijo in njenim vrhovnim poglavarjem. Po svojem značaju spada med one točke, ki so predmet koncordata med našo državo in rimskim papežem.

Politični dogodki

v Beogradu so zopet prav močno reducirani vsled skupščinskih počitnic do 27. t. m. Večina poslancev se je že razšla.

Skupščina je odgodena,

ker vlada za njo ni ničesar pripravila, če tudi so že opozicijski poslanci s svojimi nujnimi predlogi in interpelacijami dali dovolj snovi za redno zasedanje in delovanje. — Ob odgoditvi je ostalo v Beogradu precej radičevskih poslancev, da sodelujejo pri

ustoličenju Radiča kot ministra.

To so tudi dobro izvedli. Ko je Radič novinarjem in vsem slučajnim poslušalcem razvijal svoj prosvetni »program«, so odpravili ljudi, ki so hoteli ploho praznih besed prepričati s stvarnimi vprašanji, potem so pa kazali največjo pripravljenost za vse, kar še pride. Do kakega udejstvovanja pa niso prišli. Radič je šel v ministrstvo prosvete, kjer se je sestal z zastopnikom odstopivšega ministra Trifunovičem, popil z njim črno kavo, se malo razgovoril, potem pa sprejel načelnike svojih uradov. Začetek Radičevega ministrovanja opisujejo radičevski listi sicer obširno, a stvarno pri vsem tem je samo njegov cilindar, črna kava s Trifunovičem, neresno je pa pripovedovanje o njegovem interesiranju za prosvetni proračun in o njegovi važni konferenci s finančnim ministrom, ker je ministrski svet že drugi dan po Radičevem ministrskem ustoličenju — torej

brez vsakega upoštevanja kakih Radičevih predlogov — razpravljalo o

novih dvanajstinah in o proračunu.

Proračun bo znašal dobrih 13 milijard dinarjev, bo za dve milijardi dinarjev večji od zadnjega, dvanajstine za december, januar, februar in marec pa 4 milijarde in okroglo 80 milijonov dinarjev. Te dvanajstine so za okroglo 780 milijonov dinarjev večje od prejšnjih. Finančni minister je zahteval posebne kredite za razne obveznosti: 11 milijonov za 2,5% državno rento, 40 milijonov za državne in vojaške upokojence, 90 milijonov za draginjske doklade vseh državnih upokojencev in člane njih rodbin, 60 milijonov za razne državne obveznosti iz preteklih let. Minister socialne politike je zahteval na podlagi novega invalidskega zakona 53.472.000 dinarjev kredita za invalide, a poljedelski minister na podlagi zakona o poljedelskih kreditih 22 milijonov za kredite poljedelcem. Finančni zakon si pridržuje med drugim tudi postavko za sanacijo hrvatsko-slavonskega gošpodarskega društva v Zagrebu, kakor tudi postavko za državne uradnike.

Ukazni odbor.

Na isti ministrski seji se je izbral posebni — ukazni odbor, ki bo izdelal večje število ukazov o imenovanju, premestitvi in upokojitvi državnih uradnikov. — tgr.

— — —

Politične beležke.

BEOGRAJČANI O MINISTRU RADIČU.

Vsi režimski listi so ob ustoličenju Stjepana Radiča za prosvetnega ministra s precejšnjo zlobnostjo povdarjali, da je Radič prevzel sedaj popolno odgovornost za svoje delo in da bo moral pokazati, kaj zna. Radikalska »Samouprava« izraža pri tem tudi nado, da bo Radič sedaj postal konstruktiven.

Drugi listi pa iz prvega Radičevega ministrskega nastopa ne morejo sklepati o njegovi konstruktivnosti in podajajo rajši prav zanimive in značilne glose o Stjepanu Radiču kot ministru.

Celo radikalsko »Vreme« piše med drugim prav ironično: »Takoj je začel dajati izjave o resornih stvarih novinarjem in držati govore tudi v ministrskem svetu, čeprav je samo enkrat, in sicer popoldne malo pogledal v svoje ministrstvo. Na to mesto je prišel s polno vrečo prosvetnih reform in začel je takoj na vse strani razkladati svoje načrte. Ministrska seja je bila radi njega živahnijša nego navadno in je tudi dalje trajala.«

Urednik »Beogradskega Dnevnika« pa piše: »Ne-koč med vojno sem gledal, kako neka gospodinja s svojo služkinjo po dvorišču lovi petelina, da ga zakolje. Petelin se ne da vloviti, dolgo leta sem in tja, nazadnje se pa, da bi se rešil, zaletel v kokošnjak. To imam rada — pravi smeje se dekla — in izvleče petelina iz kurnika. Tudi Radič je dolgo tekal sem in tja, nazadnje je pa obsedel tam, kjer ga lahko vsakdo prime.« — »Beogradskega Dnevnika« meni, da je Pribičević nagnal Radiča v Beograd in sedaj celo za državne jasli in ko Ra-

dič sedi sedaj na Pribičevićevem mestu, se on ne more smejeti, ampak smeji se lahko Pribičević.

To seveda ne drži. Kajti ko so vsi zadovoljni s tem, da se je Radič znašel v svoji sporazumaški vladi, se edini Pribičević silno jezi.

Večina listov zameri Radiču, da je prav površno govoril o prosvetnih reformah. To, kar je našteval in razkladal, rabi za izvedbo do 100 let, on pa je govoril, ko da bi se dalo to opraviti v par mescih. Obsoja se tudi to, da daja obljube iz drugih vladnih resorjev brez vsakega pooblastila. Da dijaki ne bi smeli biti v nobenih organizacijah, učne moči pa ne na nobenem shodu, to Beograjcianom tudi ne gre v glavo.

»Politika« piše: »Komaj je prišel od prisege, se je Radič že vozil v avtomobilom, končno doseženim ministrskim avtomobilom. Imel bo od sedaj tudi svoj salonski železniški voz in ne bo treba njegovemu nečaku vedno s svojim ministrskim vagonom hoditi ponj v Zagreb. Minili so pač časi, ko se je predsedniku vlade Vladanu Gjorgjeviću očitala v skupščini zloraba drž. uslužbenecv in je ta zloraba obstojala v tem, da je za predsednikom, ki je hodil peš, nosil navadno žandar njegovo torbo. Tudi Nikola Pašić je pred vojno potoval v navadnem kupeju I. razreda. Ali tedaj se še ni vedelo za to, kaj je seljaška demokracija, seljaška vlada in seljaški minister s salonskim vagonom.«

Potem pride v »Politiki« cela vrsta glos o ministru Radiču iz publike. Naj sledi kot primer:

Ko je Radič govoril o svojih načrtih v hotelu »Paris«, so dalje stoječi povpraševali: »Kaj pa pravi o Srbiji?« — »E, kaj! Hvali nas in ne hvali.« — »Kako to?« — »Evo, pravi, da so Srbi najbolj nadarjeni, ali so za to najbolj lahkomisljeni.« — »Najbolj lahko-

mišljeni? — »Seveda! Vidiš takole: Ali ni precej lahko-mišljeno, da smo ga napravili za ministra prosvete? Človek je iskren, pa nam to v lice reče. Pa da vidimo, kaj še bo!« —

Ko je bil Radič prvič na ministrski seji, je zunaj zbranim ljudem zaklical nek novinar: »Poljubljajo se! Vsi ministri se poljubljajo!« — Iz publike smeh in kli-ci: Bilo srečno! — tgr

Zavod sv. Jeronima. Na uvodnem mestu prinašamo razgovor našega urednika z narodnim poslancem dr. Hohmjem o sporu, ki je radi tega zavoda nastal med našo vlado in Vatikanom. Ta razgovor je tudi objavil »Slovenec«. V sporu samem se je raznim nekorektnostim in netaktnostim, ki so bile učinjene od našega poslanstva pri Vatikanu, odnosno od naše vlade, pridružila še zadnje dni ta netaktnost, da je za odpravnika poslova pri Vatikanu bil imenovan tajnik našega poslanstva pri Kvirinalu (pri italijanski vladi) Milan Jovanović. Ker Vatikan s Kvirinalom nima oficijelnih vez in ker se ne more dopustiti nevaren precedent, da bi isto poslanstvo zastopalo našo državo pri obeh suverenih, pri italijanski vlasti in pri Vatikanu, je papeški državni tajnik kardinal Gasparri Jovanovića odklonil.

Ministrsko poslovanje.

Pred desetletji je srbski narodni voditelj Tajsič rekel, da ne bo prej reda in poštenja v ministrski družbi, dokler na vladni palači v svarilen vzgled ne bo razpeta koža vsaj enega ministra. Ko je Tajsič stavil to zahtevo, so bile razmere v stari Srbiji prav patrijarhalne in je bila krivda ministrov, katere je hotel ljudski tribun Tajsič odreti, samo v tem, da so bili leni. Stara srbska zakonodaja je bila sploh dobra, diktiral jo je srbski seljaški narod, radikalna stranka je imela v tej dobi velike zasluge kot glasnik vseh težnjaj najširših krogov in vlada sama z vsemi svojimi oblastnimi činitelji se je ravnala po ljudstvu.

Gotova sfera, katero je najuglednejši srbski učenjak Cvijič oglašil za tujo — cincarsko-cigansko — je pa tudi že nekdanj kvarila in zastrupljala patrijarhalno in pristno ljudsko življenje stare Srbije. Glavna črta predstavnikov te struje, ki so se prerili do oblasti, je bila lenoba in dobro znana orientalska korupcija. Narod je od tega imel veliko škodo, a se ta škoda ni toliko poznala, ker je bil narod glavni činitelj v nekdanji srbski državi in ker korupcionisti in lenuhi končno le niso imeli prave zaslombe.

Danes je pa zlo veliko večje, ker se je cincarsko-orientalska lenoba in korupcija spajdašila z najbolj reakcionarnim birokratizmom in ker trije narodi v skupni državi niso toliko ujedinjeni, da bi solidarno nastopili proti temu zlu. Srbski seljak nekdanj v svoji državi je lenobo raznih oblastnikov sicer preklinjal, a je bil poleg tega vendar v svesti, da lahko vsak čas povzroči kako spremembo.

Ko je nastala nova država Srbov, Hrvatov in Slovencev, so pa korupcionisti in orientalski lenuhi takoj našli zatočišče v nesrečnem birokratizmu, ki so ga Hrvati in Slovenci podedovali od Avstrije in Nemčije. Ta birokratizem, združen z raznimi orientalskimi metodami, je najhujša mešanica korupcije, reakcionarstva in lenobe, ki se da sploh misliti. V Srbiji so ob preobratu mnogi hvalili Boga, da pride v skupno državo zapadno-evropski tip, da bo vse poslovanje prurejeno in da bo konec lenobe in orientalskih metod, radi katerih je ljudski voditelj nekdanj zahteval, naj se ministre odere na meh. Siromak-Srbin se je pa kruto varal, kajti vse to, kar je on skozi desetletja obsojal, se je združilo z najhujšimi izrastki birokratizma, kojega očetje so najhujši pruski reakcionarji.

Ljudje, ki so poznali staro Srbijo, so bili najhujše razočarani ob preobratu. Dobili so utis, da so centralne sile sicer propadle, a da so vse slabe lastnosti Prusov in Avstrijcev v potencirani meri prevzeli oni, ki vedrijo in oblačijo v naši državi. Tega se končno zavedajo tudi mnogi radikalni poslanci, zvesti tradiciji svoje stranke, ker so te dni poslali pismo predsedništvu svojega kluba z drastičnimi priporočili radi lenobe ministrov in skrajno nazadnjaškega poslovanja raznih uradov.

V tem pismu se najprej navaja, da ministri sploh ne vedo za razne svoje odseke in urade, ker so vso svojo brigo izrabili za to, da postanejo ministri. Ko so to enkrat dosegli, so pa vse drugo pustili v nemar in danes sploh ne vedo, da toliki uradi samo dopoldne imitirajo delo, dočim je popoldne splošni počitek po velikem delu predpoldanskega kadenja cigaret in pitja črne kave. V teh nedelavnih uradih je tudi vse polno žensk, ker ministri in višji uradniki nameščajo svoje prijateljice in ker je v Srbiji že sploh postala norma, da se ljudem mesto vojne odškodnine, mesto pokojnine itd. ali pa tudi iz strankarskih in privatnih razlogov dajejo uradniška mesta. Radikalni poslanci zahtevajo, naj se ženske takoj iz uradov odslovijo, če nimajo prave kvalifikacije.

Ta protest radikalnih poslancev dokumentira ljudsko voljo, ki hoče, kakor nekdanj, tudi sedaj priti do odločilne veljave. Radikalna stranka je bila nekdanj predstavica ljudskih težnjaj in samo Pašičeva samovolja je kriva, da je stranka skrenila od te svoje naloge in da je postala tabor oligarhije in hegemonizma. V tem taboru so gotovi gmotni razlogi dolgo časa vezali vse člane, končno pa le prihaja nujenje ljudstva do izraza in pravi narodni zastopniki postajajo od dneva do dneva bolj energični glede interesov, ki jih ima ljudstvo in brez katerih ljudstvo ne more živeti. Mnogi spori v radikalni stranki so bili do sedaj samo radi ministrskih mest, spori, ki se vršijo in razvijajo sedaj, pa izhajajo iz tega, ker srbsko ljudstvo zahteva iz svojega življenjskega interesa ločitev od osebnih interesov in navad častniknega vodstva. — tgr.

Po svetu.

Pisatelj Barbuse v vzhodni Evropi. Pred nekaj dnevi je prišel v Bukarešto v družbi predsednika mednarodne unije intelektualcev svetovnoznani francoski pisatelj Henry Barbuse, autor po celem svetu razširjenih opisov vojnih grozot in zločinov »Ogenj.« Pisatelj hoče v Kišenevu prisostvovati rumunskemu vojnosodnemu procesu proti 500 Besarabskim kmetom. Za škandal tega procesa se močno interesirajo vsi človekoljubi sveta. Slavni pisatelj, ki je pod pisal vse dosedanje proteste proti rumunskemu nasilju nad Besarabskim ljudstvom in posebej še proti kišenevskemu procesu, hoče menda na licu mesta dobiti podatke za kako književno delo v tej zadevi. Obiskati misli tudi Bolgarijo in Turčijo ter o svojih utisih potem izdati zanimivo knjigo. — tgr.

Rekonstrukcija španskega direktorija. Španski direktorij je bil dosedaj sestavljen iz samih generalov. Primo de Rivera je sedaj uvidel, da za vladanje države ne zadostujejo sami generali, ampak so potrebni tudi ljudje, ki se razumejo tudi na druge stvari, ne samo na vojno. Radi tega namerava izpopolniti svoj direktorij na širši bazi ter pritegniti v njega civiliste. Direktorij bi se na ta način izpremenil v regularno vlado, koje predsednik bi ostal Primo de Rivera, važnejši resorji pa bi ostali v rokah njemu udanih generalov Maritima, Anyda in Jordana.

Nova poljska vlada. Sestavo nove poljske vlade je ponovno prevzel Skrzinski in od njega predlagano ministrsko listo je predsednik države že podpisal. Vlada je sledeče sestavljena: ministrsko predsedstvo in zunanje ministrstvo Skrzinski; notranje zadeve Raczkiewicz; finance Zdehichowski; ministstvo vojne in mornarice general Majewski, pravosodje Piechocki, poljedelstvo dr. Kiernicki, trgovina in industrija Osierki, promet Chondzynski, javna dela Morazewski, socialno skrbstvo Zienieski, prosveta Stanislaw Grabski. Nova vlada je sestavljena iz vseh večjih političnih strank v parlamentu. Iz prejšnje vlade so v novi 4 ministri. Notranji minister Raczkiewicz je nestranar.

Uničenje cerkev in misijonskih šol v Siriji. Južno od Damaska, kjer so pregnali Druzi armensko-sirske kristjane, so uničili tudi amerikanske misijonske šole ter cerkve. Amerikanska pomožna akcija javlja, da so angleške oblasti v Palestini zaprle meje za begunce iz Sirije in so se ti zbrali sedaj v obmejnih krajih. Za 10.000 osirotlih sirskih otrok se bo pobrigala Amerika.

Amerikanci se selijo v Rusijo. Večina evropskih izseljencev sili v Zedinjene države, a to radi dolarjev. Skupina američanskih producentov bombaža se je obrnila do ruskih sovjetov s prošnjo, da se jim dovoli naselitev v one ruske pokrajine, kjer bi uspela bombaž. Sovjeti so dovolili Amerikancem naselitev v stepah Mugana. Vsaka američanska obitelj mora prinesiti seboj 500 dolarjev v gotovini, da lahko plača stroške za preselitev in poljedelsko orodje. Med Amerikanci, ki se bodo izselili v Rusijo, je sloviti producent bombaža Mauris Leterman. Ruske oblasti priznavajo, da bo kultura bombaža v ruskih stepah dobrota za tamošnje prebivalstvo, ki se bo navadilo sčasom na moderno obdelovanje doslej neizrabljene zemlje. Velika stepe Mugana obsega 4000 kvadratnih kilometrov in bo najbolj pripravna za bombaževo kulturo, kakor hitro bo pravilno kanalizirana in namočena z vodo.

Iz Slovenije.

Razrešitev šefa prosvetnega oddelka v Ljubljani. Zadnjo soboto je bil brzojavnim potom razrešen dolžnosti kot predsednik prosvetnega oddelka g. dr. Pavel Pestotnik. G. Veliki župan dr. Baltič je prejel brzojavko, je moral takoj čisto nepričakovano razrešiti g. dr. Pestotnika, katerega je zamenjal g. profesor-zgodovinar dr. Dragotin Lončar. Kakor znano, toži g. dr. Pestotnik »Narodni dnevnik«, ker mu je ta očital, da je postopal kot prosvetni šef pristransko. Sodna razprava se bo vršila v kratkem času in razkrila marsikaj, kar gospodi iz JDS vrst ne bo ljubo. Ministrstvo je namreč razvezalo uradništvo pri prosvetnem oddelku uradne molčečnosti in bo lahko sedaj pri sodišču izpovedal, kar bi sicer n. pr. pri prosvetnem ministruvanju kaknega Pribičevića ostalo prikriti javnosti. Pestotnik je bil predpoldne v soboto razrešen, zvečer je sprejel prosvetnega ministra Radiča na ljubljanskem kolodvoru novi šef dr. Lončar. Spremembo v vodstvu prosvetnega oddelka pozdravljajo vsi, katerim je za nepristranost na tako važnem mestu, z veseljem in upom, da bo pod novim vodstvom boljše. — ak.

Duhovniške novice: Umrla sta gg. Jožef Probst, vp. župnik iz Mute, tč. v Gradcu dne 8. in Janez Kozinc, župnik v Slivnici pri Celju, dne 21. t. m. — Gospod Janez Oblak, kaplan pri Sv. Benediktu v Slov. gor. nastopi s 1. decembrom t. l. župnijo Sv. Lovrenca na Pohorju, g. Ferdinand Pohraški, kaplan pri Sv. Rupertu v Slov. gor., pa župnijo Sv. Križa v Trbnjah. Gospod Martin Vrzelač pride s 1. decembrom 1925 kot kaplan k Sv. Lovrencu na Pohorje, dosedanjí gospod kaplan Anton Somrek na Vransko, g. Ignacij Brvar pa z Vranskega k Sv. Benediktu v Slov. gor.

Praznovanje državnih praznikov v mariborski oblasti. Mariborski veliki župan je izdal vsem srezkim poglavarjem svojega področja in magistratom v Celju, Mariboru in Ptujju okrožnico, da gledajo na to, da obtna in trgovska podjetja na deželi in v mestih enako praznujejo državne praznike. Praznik ujedinjenja (1. december), rojstni dan Nj. Velačanstva kralja Aleksandra (17. december) in Vidov dan (28. junij). Navedene dneve mora počivati delo celi dan v trgovskih in obrtnih obratih. Izvzeta so industrijska, prometna, rudarska in njim podobna podjetja.

Slomškova proslava v Ptujju. V nedeljo, dne 29. t. m., popoldne ob treh, priredi orlovski odsek v Ptujju Slomško-

vo proslavo v prostorih Narodnega doma. Na sporedu je: Petje, deklamacija, predavanje in slike: Večer slovenske družine in: Mati pri zibelki. Da se spoznate s tem našim velakom, udeležite se v čim večjem številu te proslave.

Svarilo. Kakor se nam poroča, se zopet pojavljajo po deželi in mestih zastopniki raznih inozemskih tvrdk, ki nabirajo naročila za povečanje fotografičnih slik (portretov). Ker dobiijo naročniki za svoj drag denar nevedne izdelke, navadno pa sploh ne dobiijo naročenih slik, dasi morajo plačati visoko predplačilo, se ljudstvo pred takimi naročili svari, to tembolj, ker si vsak lahko naroči povečano sliko pri domačih fotografih v Ljubljani, Mariboru, Celju in vseh drugih večjih mestih v Sloveniji, kjer dobiijo zares dobro izdelavo za neprimerno nižjo ceno.

Tiskarna Brata Rodé in Martinčič v Celju je brezplačno napravila prav lične plakate državni krajevni zaščiti dece in mladine v Celju za dobrodelno prireditel v prid božičnici za tukajšno revno deco. Gotovo je s tem prav mnogo pripomogla zaščiti, ki stremi po zboljšanju socialnih razmer naših uboge dece. Bodi blagim dobrotnikom izrečena prisrčna zahvala in Bog plačaj!

Davek na zaslužek telesnih delavcev. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je razposlala na vse stanovske organizacije okrožnico delegacije ministrstva financ v Ljubljani, s katero se način odpreme pobranega davka fakultativno izdatno olajša. Opozorjamo nato okrožnico vse delodajalce s pripombo, da jo morejo vpogledati pri vseh obrtnih zadrugah, trgovskih gremijih in drugih stanovskih organizacijah ali pa neposredno v zbornični pisarni.

Dnevne novice.

Pozor na modri kriz in položnice! Naročnina poide s 1. ali 15. decembrom. Cena za prihodnje leto ostane stara. Posebno oni naročniki, ki so bili že parkrat opozorjeni na svojo dolžnost, se prosijo da kmalu zaostalo naročnino poravnajo! — Upravništvo.

Temni elementi. Te dni so zaprli nekega Iso Melameda, ki predstavlja pri nas na veliko škodo že zelo razpašeno vrsto temnih elementov. Ljudje te vrste so polni denarja in imajo neke čudovite zveze s prvimi upravnimi in političnimi prvaki. Melamed n. pr. je bil v Zagrebu naravnost vsemogočen. Ni bilo intervencije, ki bi mu ne bila uspela. Vedno je imel dovolj denarja in na vsa usta se je ponašal z dobrimi zvezami z aktivnimi ministri, posebno pa še z notranjim ministrom. Te zveze so na vsak način tudi obstojale. Zadeve, ki jih vsi advokati niso mogli rešiti — recimo pridobitev državljanstva, kak potni list v inozemstvo, itd. — je z lahkoto uredil Melamed proti primernemu plačilu v 24 urah. Imel je prosto vozno karto za vse proge in se je vozil okrog kot minister. Zadanje čase je za neko intervencijo pri ministru za šume in rude dr. Nikiču zaslužil 15.000 din., za neko drugo zadevo pri generalu Barjaktaroviču pa 25.000 din. Ta zadeva je pa morala biti nekako kočljiva in uspešni posredovalec se je znašel v zaporu. Ljudi njegove vrste je pa še precej in vsi imajo očitno prav dobre zveze. Ob aretaciji Melameda so mnogi listi poročali, da je bil aretirani v neki tajni policijski službi nastavljen naravnost od notranjega ministra. Kaka je bila ta služba in koliko podobnih tipov je še v tak službi, je še pa vedno tajno. Prav izrazit predstavnik temnih elementov z dobrimi zvezami in v tajnih službah je tudi znani Alfred Grauer. Najprej je bil v Zagrebu komi potem se je pa kar naenkrat pojavil v policijski službi. Kako je tja prišel in kaj je tam sploh delal, ni vedel nih krst, videli so pa vsi, da je zelo važna osebnost, da mnog doseže ter da lahko enemu mnogo koristi, drugemu pa veliko škoduje. Radi neke lumparije je bil iz Zagreba celo izgnan, a izgonski dekret ni prišel nikdar do veljave in i Grauer kakor poprej tudi pozneje svobodno postopal p Zagrebu ter opravljal razne temne in tajne posle. Ko je bil Radič kot opozicionalec na Dunaju, se je Grauer znašel pri poslanstvu SHS na Dunaju, zalezoval Radiča t »lifrak« obtožilni material proti tedanjim hrvatskim opozicionalcem. Vmes je pa možak tihotapil s svilo in bo podobnega gotovo še danes nekaznovano opravljal. Temni elementi Melamed, Grauerjeve vrste so velika škoda sramota za našo državo. Ker nekaznovano izvršujejo svoje temne posle, silno pada avtoriteta zakona in oblasti. Te temni tipom so ljudje izročeni na milost in nemilost, ker rednim potom ne pridejo do svojih pravic, so mnogi prisiljeni, da se s težkimi gmotnimi žrtvami obračajo k posredovalcem z dobrimi zvezami. Od notranjega ministra bi se moralo zahtevati z največjo energijo, da razkrije očisti svoja tajna službena mesta, ki so se še ponovno kazala kot zatočišče prav nevarnih elementov. — tgr.

Za družabni in moralni prepoved. Profesor Milen Vidovič, ki ima v Sarajevu znano prav uspešno privatno šolo, izdaja poleg pedagoškega lista »Učgajatelj« še tednik »Novi Čovjek«, ki si je vzel za geslo: »Med močnejšimi in slabejšimi vedno na strani slabejših« ter tem lito razpravlja o potrebi in načinu družabne in moralne ozdravitve. V Zagrebu pa izdaja podoben list profesor Segher z naslovom »Novo Svetlo.« Prva številka tega lista ima sledeči poziv na vse prijatelje naroda: »Ali poznate, da način življenja današnje družbe ni dober in ljudi ne more osrečiti? Mislite li, da bi bilo potrebno, način življenja spremeniti na boljše in mislite li, da je mogoče? Kje leži po Vašem mnenju glavna napaka našnje družbe? Kako bi po Vaših mislih ljudje morali veti, da bi bili razumni, pošteni in srečni? Čigava je dolžnost je, skrbeti za to, da bi ljudje taki postali? Ali oni imajo to dolžnost, to tudi izvršujejo? Kdo bi zamogel to logo, napraviti ljudi razumne, poštene in srečne, najlažje in najboljšje izvršiti? Katera sredstva in k

šne metode bi bilo treba rabiti v to svrhu?« — Odgovore na ta vprašanja hoče list objavljati. — tgr.

Ostra obsodba centralizma. Ker so Slovaki pri zadnjih volitvah odrezali tako sijajno, je objavil njihov voditelj A. Hlinka v »Slovaku« članek, ki je bil sicer od oblasti zaplenjen, a ga je čital slovaški narod tudi med belimi lisami. Hlinka je v tem članku ostro obsodil češki centralizem, ko sporoča svojemu narodu to-le: »Mi smo šli na volitve samo kot Slovaki. Mi smo slovaška stranka. Mi imamo svoj slovaški program, katerega nečemo opustiti, ne ga izdati. Mi smo bili Slovaki. Naša stranka je svetilnik slovaškega naroda in ta svetilnik bo svetil do tedaj, dokler bode živel slovaški narod. Narod ne bo pozabil onega, ki ga je podpiral v borbi, a narod tudi ne bo pogubil onega, ki je bil proti njemu. Mnogi so občutili na svojem lastnem telesu korobač državotvornih strank, pa so ipak prešli v vrste naših nasprotnikov. Proti nam se je borilo 30 strank. Padla je kocka, narod je govoril. Te volitve so dokazale, da hoče imeti narod oblast v svojih rokah. Hočemo, da živimo kot svoboden ter samostojen narod. Nedeljske volitve niso bile nekaž navadnega, ampak bil je to zgodovinski trenutek, bil je to plebiscit. Sedaj čakamo, bodo li oni, ki so hoteli ta plebiscit, dosledni pri temeljnih naše ustave, ki povdarja: Narod je edini izvor oblasti v čehoslovaški republiki. Ako ne bodo, mi se čutimo tako močne, da bomo prodrli s svojo voljo in si priborili pravico. Nam ne more prav nič več škodovati. Lavina slovaške samozvesti se je začela v nedeljo kotaliti, te lavine ne bo zaustavil praški centralizem.« — Tem pomenljivim besedam slovaškega voditelja dostavlja zagrebški »Hrvat« ta-le komentar: Tako govori, piše in dela vodja slovaškega naroda Andrej Hlinka. Bivši hrvaški Hlinka — Stjepan Radić — govoril je svoječasno ravnotako. Ali čehoslovaški Hlinka pravi: Mi nečemo svojega programa ne opustiti, ne ga izdati!

Radićeva strašila. Zagrebški »Hrvat« prinaša zanimiv spomin iz Radićeve medvojne politike v prilog dokaza, kako nemoralnih sredstev se Radić poslužuje za ohranitev pristaštva. Ko so med vojno že v hrvaške vasi prihajala poročila jugoslovanskega odbora, je v tujini deloval proti Avstriji, je prišel k predsedniku Radiću neki prav pameten seljak ter ga vprašal, kako more v »Domu« toliko pisati za Avstrijo, ko je vendar znan kot Slovan in ko se že od vseh strani kažejo znaki avstrijskega razpada. Radić je seljaka laskavo pohvalil, da dobro misli, a da se žal ne razume na politiko. »Tudi jaz vem«, je menil Radić, »da bode Avstrije prejkoprej konec, a v tem smislu radi vas, dragi seljaki, ne smem pisati, ker bi takoj pruska komanda pomaknila fronto od Soče preko Zagreba ali celo do Drave, da bi bila cela Hrvatska pokončana.« To je rekel zato, da bi ostrašil tudi seljaka, ki je bil od Drave doma. Radiću, ki si je nekdanj izmišljal strašilo, da bo nemški cesar Viljem radi opozicijskih člankov njegovega »Doma« prenašal fronto od Soče do Drave, seveda ni bilo težko izmišliti si podobno strašilo povodom obznane. Sam in po svojih zaupnikih je začel trositi vesti, da je minister Maksimović z obznano pripravljaj najstrašnejše muke za najmanj 15.000 hrvaških seljakov, zaupnikov njegove stranke. Pripovedoval je, da bodo vsi predsedniki lokalnih organizacij izgubili glavo. S tem strašilom se še danes operevira. S takimi lažmi drži Radić v šahu odbornike svoje bivše stranke ter jim dopoveduje, da je edini izhod iz strašne nevarnosti slepo zaupanje v njegovo vodstvo. — tgr.

Nov list Davidovičeve stranke. V Beogradu je dne 21. t. m. izšla prva številka novega Davidovičevega lista »Odjek«, ki bo postal najbrž glavno glasilo stranke.

Dve železniški nesreči. Na progi Lajkovac—Čačak je skočil osebni vlak iz tira, v trenutku, ko je zavozil na most pri postaji Nakučani. Lokomotiva je prevozila še srečno most, 5 vagonov pa je nato padlo v globino. Po čudovitem slučaju so bile pri padcu samo tri osebe lahko poškodovane, dočim so drugi potniki pretrpeli samo velik strah. — Istega dne je skočil vlak Beočina—Petrovaradin iz tira in tudi tukaj nesreča ni zahtevala nobenih človeških žrtev.

Smrtna obsodba zastupljenke. V Velikem Bečkereku se je te dni vršil senzacionalen proces proti Julki Relić, ki je zastupila svojega moža, njegovega sina in svojega pastorka in svojo hčerko. Razprava je ugotovila, da je Relić prva dva zločina v resnici izvršila, obdolžitve, da je umorila tudi svojo hčer, pa je bila oproščena. Zločinka je pred sodnijo trdovratno tajila zločine, toda kemična analiza je dognala zastupljenje z arzenikom in na podlagi tega je bila Relić obsojena na smrt. Pri razglasitvi obsodbe je obdržala nekaj časa popolno hladnokrvnost, na koncu pa so jo le živci zapustili in planila je v jok ter preklinjala one, ki so jo spravili pred sodišče.

Lakota v Hercegovini. Letos je bila v Hercegovini zelo slaba letina in v nekaterih krajih, kjer je povodenj uničila prebivalstvo še zadnja živila, se je že oglašal glad. Tudi v Mostarju vlada med revnejšim prebivalstvom silna beda in glad, ker ljudje ne najdejo nikjer zaslужka. Na ulici so našli mrtvega sterca, o katerem je zdravniška preiskava pozneje ugotovila, da je umrl vsled lakote.

Mesto porok bi se morala imenovati Subotica. V dveh dneh preteklega tedna se je poročilo v tem mestu nič manj kot 50 parov. Zoročna sezona se je dobro pričela in vse kaže, da se bo enako dobro nadaljevala. Subotičani slave svoje poroke zelo slovesno ter povabijo celo kopico prijateljev in znancev na gostovanje. Na zadnjih 50 gostijah se je ob enem gostila skoro polovica meščanov. Ker šteje mesto okrog 100.000 prebivalcev, je to že precej lepo število gostov.

Nevarni stari običaji. Med Dalmatinci in Bosanci še vedno naletamo na romantične stare običaje, ki pa se z današnjim modernim duhom prav nič ne ujemajo. Med take običaje spada slučaj, ki se je dogodil te dni v Drnišu. 15letna Ana Višić je čuvala na paši čredo svojega očeta. Nenadoma jo je obkolilo pet neznanih mož, ki so lepo pastirico enostavno zadeli na rame ter odnesli v vas Luki Dolac, kjer jo je že pričakoval mladi Ivan Ukič. Njemu se

je mlada Ana dopadla, pa je naprosil prijatelje, da jo za njega ugrabijo. Vkljub vsem deklčinim prošnjam in joku se je začela v hiši Ukiča veselo gostovanje, za katerega so zvedeli tudi orožniki, ki so hoteli mlado dekle rešiti, toda pred oboroženimi in pijanimi kmeti so se morali umakniti. Ko je drugi dan dospel v vas močnejši orožniški oddelek, je Ukič s svojo mlado ženo že izginil in šele po večdnem iskanju so ga našli v hiši nekega sosedu. Deklica se je nato vrnila domov, posili-ženina so pa orožniki odgnali s seboj.

Albansko-črnogorski obmejni spor. Črnogorsko plemo Kuči poseduje v gorovju Vrmoš svoje pašnike in gozdove. Vrmoš je razmejitvena komisija priznala Albaniji, vendar pa se vršijo še vedno pogajanja, da dobi gorovje naša država. Te dni so se napotili v planino na albansko stran trije Črnogorci po opravkih. Albanci so jih pa zajeli in odvedli neznanokam. V plemenu Kuči, kateremu ti Črnogorci pripadajo, je zavladalo radi tega strašno razburjenje in takoj se je dvignilo kakih 900 do 1000 mož, da z orožjem obračunajo z Albanci. Naše oblasti so takoj, ko so izvedele za delo Albancev, ukrenile vse potrebno, da preprečijo spopad. Močni oddelki orožništva in vojaštva so zasedli mejo in ko so se oddelki Kučev približali, se je posrečilo poveljniku, da jih je nagnil k mirnemu povratku. Na Albance je odločen nastop Kučev tako vplival, da so ujetnike izpustili.

Čaj za gospode. Čaj za gospode? Pa je kaj takega? Gotovo! Ravno tako, kakor je vino ali smodka lahko dišča, močna ali lahka, tako ima tudi čaj svoj posebni značaj. N. pr. čaj znamka »Čajna ročka črna« gospodje zelo posebno cenijo. On je močen, posebno okusen, enak angleški zmesi in se odlikuje kot zajutrek z mlekom ali vrhno s tem, da vpliva ravno tako dobro kot dobra kava brez njenih slabih nasledkov.

Priporočamo »Ljudske knjižnice« v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. 17 predvojnih zvezkov po nizkih cenah ter nova ilustrirana zvezka: 19. zv.: Kazan, volčji pes, br. 18 D, vez. 30 D; 20. zv.: Kralj gora, br. 18 D, vez. 30 D. — Kol.

Borza (Avala). Maribor, dne 21. novembra 1925. Zürich zaključni: Beograd 9.17%, Paris 20.40, London 25.1, Newyork 518.70, Milano 20.75, Praga 15.37%, Budapest 0.00727, Berlin 123.50, Brüssel 33.60, Madrid 73.95, Amsterdam 208.65, Varšava 75.50, Bukarest 2.35, Sofija 3.775, Atena 6.95. — Zagreb slobodni: Wien 7.95%, Trst 226.75, London 273.70, Newyork 56.42, Paris 225, Praga 167.40, Zürich 1089.25, Ratna šteta: 297.

Iz Maribora.

Slomšek—Krekova proslava, katero je priredila večraj Prosvetna zveza, je bila veličastna. Točno ob poldvanajsti uri so se poklonili udeleženci prosvetnega tečaja, odbor Prosvetne zveze in drugo občinstvo Slomšku na grobu. Pri tej priliki se je spominjal v izbranih jedrnatih in v srce segajočih besedah zaslug Slomškega g. prof. J. Vreže. Popoldne ob tretji uri se je napolnilo mestno gledališče z inteligenco in ljudskimi masami. Proslava v gledališču je bila pri najboljšem obisku veličastna. Vse točke programa so bile srečno izbrane in mojstrsko podane. Imeli smo tudi priliko, slišati prvi nastop pevskega društva »Maribor«. Pela sta moški in mešani zbor pod vodstvom kapelnika g. Gašpariča. — Vsakdo, ki je slišal večraj »Maribor«, bo priznal, da je bil prvi nastop pri samo par vajah zelo dober in nam daje jamstvo, da bo »Maribor« pod spretnim vodstvom g. Gašperiča kmalu na višku. Prav posebno nas je navdajalo z veseljem dejstvo, ker smo videli v vrstah »Maribora« v pretežni večini bolj odraslo mladino, ki je v primeroma mladih letih, kar se tiče pevske izobrazbe, že tako visoko. Na zasluge Slomškega in Kreka nas je spomnil in za ta dva velikana nas je navdušil v pesniško in govorniško dovršenem govoru g. profesor Sušnik. Priznani mariborski starejši in najboljši govorniki, ki so slišali Sušnika, so odkrito priznali, da tako v nežno pesniško obliko zavitega govora, ki je bil čisto originalen, še dosedaj ni slišal nobeden. Sušnikove besede so bile govorjene iz pesniškega srca in so segle nezabno vsem poslušalcem tudi v srce. Govornik je žel zaslužen navdušenost odobravanje. Dobro in primerno izbrani ter mojstrsko podani sta bili obe deklaraciji. Ob koncu so nas razveselili še naši malčki, ki so nam zapeli med rajanjem Slomškovo »Veselje«. Z večrajšnjo prireditvijo v gledališču je vodstvo Prosvetne zveze dokazalo, da prireditve naših prosvetnih organizacij ne spadajo samo na oder kakkega skritega prostora, ampak tudi v mestno gledališče, ki je bilo večraj polno kakor sicer malokdaj.

Predavanje za somišljenike SLS v Mariboru. V smislu sklepa na zadnjem zaupnem sestanku, dne 15. oktobra 1925 se bodo vršile letošnje zimo enkrat na teden predavanja o vsebini, ki mora vsakega državljanu tega ali onega stanu zanimati. Predavanja se bodo vršila v dveh oddelkih, A in B. Oddelke A bo imel predavanje ob pondeljkih ob 8. uri v društveni dvorani (tajništvo), Koroška cesta 1 in oddelke B ob četrkih ob isti uri v istem lokalni. Predavanja so sledeča: 1. Nauk o človeški družbi. 2. Splošni nauk o državi. 3. Osnovni pojmi politike. 4. Naša ustava. 5. Socialno politična zakonodaja. 6. Državno gospodarstvo in proračun. 7. Občina in samouprava. 8. Cerkev, šola in država. 9. Materialistični in krščanski socializem. 10. Kot točki 9. in 11. Poslovanja. 12. Osnovni nauki govornišva. — Vsi oni somišljeniki, ki se nameravajo redno udeležiti predavanj, naj se do sobote, to je 21. t. m. prijavijo za prvi ali drugi oddelki prismetnim potom (pismo) ali ustmeno v tajništvo SLS za mesto Maribor, Koroška cesta 1. — Začetek predavanj 23., ozir. 26. novembra 1925 ob

določenih urah. — Opozarjamo naše somišljenike, da agitirajo za ta tečaj med svojimi znanci, ker bodo predavanja res zanimiva in za vsakogar poučna.

Občni zbor mariborskega kluba JNU. Včeraj popoldne je imel mariborski Novinarski klub ob navzočnosti predsednika ljubljanske sekcije JNU g. Viranta svoj redni občni zbor. Izvolila se je soglasno zopet dosedanja uprava in sicer: predsednik B. Borko, podpredsednik T. Gmajner, tajnik in blagajnik R. Ozim, preglednik računov R. Pohar.

Podmladek društva Rdečega križa proslavi državni praznik narodnega ujedinjenja z dobrodelnim koncertom v prid podpornemu društvu revnih učencev. Občinstvu je še sigurno v spominu lanska prireditel v isti namen. Zela je mnogo priznanja in letos se naša mladina trudi, da nudi občinstvu zopet nekaj novega in skuša program po svojih močeh še spopolniti. Zato naj nihče ne zamudi prilike ter pohiti 1. decembra ob 15. uri v Götzovo dvorano ter prisostvuje proizvodom naše šolske mladine. S tem bo najlepše proslavil narodni praznik, kajti storil bo ob enem tudi dobro delo, ko bo pomagal s svojim prispevkom revni naši deci.

Hišnim najemnikom. Nekateri hišni lastniki so začeli zahtevati od najemnikov zopet odškodnino za odvoz fekalij in smeti, za čiščenje dimnikov itd. Društvo stanovanjskih najemnikov opozarja ponovno najemnike, da niso obvezani plačati teh zneskov, ker nimajo hišni lastniki do njih pravice ne po stanovanjskem zakonu, ne po državnem zakonu, ako ni posebno pogojeno. V konkretnem primeru je razsodil v tem smislu tudi stol sedmorice v Zagrebu. Kdor dobi od svojega hišnega gospodarja ali od odvetnika kak tozadeven plačilni nalog, naj se poda nemudoma v pisarno društva stanovanjskih najemnikov (Rotovski trg 1), kjer dobi pojasnila in pravno zaščito.

Popravek. V kritiki o predstavi »Zakleti grad«, priobčeni v zadnji »Straži«, je tiskarski škrat napravil neljubo pomoto. Katarina ni umrla od lakote, ampak od žalosti.

LISTEK.

Mali svet naših očetov

Roman treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro. Prevod iz italijanščine.

77

V resnici ji je verjel. Toda kjer je jeza, tam je tudi ponos. Ni se hotel takoj popolnoma vdati. Njegov naglas je bil podoben bolj vljudnemu ko prepričanemu človeku. Oba sta molčala in se držala za roke. Neopazno sta se začela izvijati drug od drugega. Končno se je Luiza nežno odtrgala od njega. Čutila je potrebo, da prekine ta molk. Toplih besed ni našla, hladnih ni hotela, zato je začela kar pripovedovati, kako je zvedela od Gilardonija o nesrečnem potovanju v Lodi. Govorila je z mirnim glasom, ne ravno hladnim, pač pa žalostnim. Sedela je pri mizi nasproti svojemu možu. Ko je poročala o profesorjevih tajnostih, se je Franco vnovič razvnel ter jo neprestano prekinjal: »Ali mu nisi rekla tega? — Ali mu nisi rekla onega? — Mu nisi rekla, da je neumen? — Mu nisi rekla, da je osel?« Prvič je Luiza pustila, nato pa je ugovarjala. Rekla je že, da se je razjezila nad profesorjevo nepremišljenostjo. Sedaj pa je izgledalo, kakor da bi njen mož dvomil o tem! Franco se je le nerad pomiril.

Ko je vse povedala, se je še enkrat vrgel na tega bedastega filozfa, tako da ga je morala Luiza braniti. Njihov prijatelj je bil, storil je veliko napako, zelo veliko, toda imel je dober namen. Kam so izginila Francova načela, usmiljenost, odpuščanje žalitev, če ne odpusti niti onemu, ki mu je hotel dobro. Imela je tu v mislih stvari, ki jih ni izrekla. Mislila je na to, da je Franco pogostoma odpuščal, kadar je bilo odpuščanje neumnost in bahavost, premalo pa takrat, ko bi bilo potrebno iz preprostih plemenitih razlogov. Franca je razjezilo, ko jo je slišal govoriti o usmiljenju. Ni si upal reči, da se čuti prevzvišenega za tak napad, toda vrnil je udarec manj plemenito. »Glej!« je vzkliknil in jasno je bilo čutili, kaj si je mislil. »Ti ga sedaj še braniš!«

Luizi so vztrepetale rame, a je molčala.

»In zakaj nisi govorila?« je nadaljeval Franco. »Zakaj mi nisi takoj vsega povedala?«

»Zato, ker me je Gilardon ob mojih očitkih milo prosil, naj molčim, in sem mislila, kakor je tudi res, da je nepotrebno, da bi ti povzročila tako nevoljo, ko je bila stvar že storjena. Na starega leta dan, ko si bil tako jezen, sem ti hotela povedati to, kar mi je zaupal Gilardon. Ali se še spominiš? Ti pa nisi hotel na noben način poslušati. Nisem silila tudi zato ne, ker je Gilardon rekel stari materi, da mi ne vemo ničesar o tem.

»Ona ni tega terjela! Se razume!«

»Ima če bi ti tudi povedala, kaj bi nama bilo s tem pomagano? Tako je Pasotti vsaj lahko videl, da nisi vedel ničesar!«

Franco ni odgovoril. Tedaj ga je prosila Luiza, naj ji pove svoj razgovor. Poslušala ga je, ne da bi trenila z očesom. Z razumom, ki je bil poostren od sovraštva, je uganila, da bi prišel na vrsto zadnji pogoj, če bi Franco sprejel službo: ločiti bi se morali od strica, ki je iz

političnih vzrokov odstavljen uradnik. »Gotovo!« je rekla, »gotovo bi zahtevala tudi to! Druhal!« Njen mož se je zganil, ko da bi udarec zadel tudi njega. »Le počasi s temi besedami!« je rekel. »Prvič je to samo tvoje domnevanje, in potem...«

»Moje domnevanje? In potem? To, da ti predlagajo tako nizkotnost?«

Franco, ki je s takim srdom odgovoril Pasottiju, je sedaj mehko odgovoril svoji ženi:

»Da, da, da, končno pa...«

Sedaj se je pa ona razsrdila. Misel, da bi se stara mati drznila predlagati, naj zapuste strica, jo je spravila skoraj ob um. »Vsaj v tem moraš soglašati z menoj«, je rekla, »da sočutja ne zasluži. Moj Bog, če pomislim, da se še nahaja ona oporoka!«

»Oh!« je vzkliknil Franco. »Ali naj začnemo zopet od začetka?«

»Začnimo od začetka!« Ali imaš pravico zahtevati od mene, da ne smem misliti in čutiti tega, kar tebi ne ugaja? Bila bi bojzljiva, sužnja bi se lahko imenovala, toda nočem biti ne eno, ne drugo.«

In pred njim je stala sedaj upornica, ki je Franco ni opazil v svoji ljubic, pač pa samo včasih slutil, bitje močnega in ponosnega razuma, ki prevladuje ljubez, ki si ga ni mogel nikdar popolnoma osvojiti. Vsa se je tresla v zavesti svoje upornosti.

»Dobro«, je rekel Franco sam sebi. »Bojzljiva bi bila sužnja. Ali pa ne misliš na to, da grem jutri proč?«

»Ne pojdi proč. Ostani. Izpolni voljo svojega ubogega starega očeta. Spomni se na to, kar si mi pripovedoval o izvoru Maironijevega premoženja. Vrne vse veliki bolnišnici. Bodi pravičen.«

»Ne!« je odgovoril Franco. »Zabloda! Namen ne posvečuje sredstva. Pravi tvoj namen je, da zadeneš staro mater. Zgodba o bolnišnici ti služi samo v opravičilo. Ne, nikdar se ne bom poslužil te oporoke. Povedal sem to tudi Pasottiju, ki bi mi lahko pljunil v obraz, če bi tega ne držal! In jutri zjutraj odpotujem.«

Nastal je dolg molk. Potem sta začela oba zopet govoriti z mrzlim in žalostnim glasom, ko da je v obeh srcih tedaj nekaj umrlo.

»Ali si pomislila na to«, je rekel Franco, »da bi žalil tudi spomin svojega očeta?«

»Na kak način?«

Prvič radi žaljive oblike uredb, drugič pa radi tega, ker bi s tem osumil svojega očeta, da je skrivaj zatajilve oporoke. Sicer pa ti tega ne razumeš? Kaj te zanima to?«

»Saj ni treba govoriti o zatajitvi. Možno je tudi, da se oporoka ni našla.«

Zopet molk. Celo lojeva sveča, ki je gorela na mizi, je imela žalosten izraz. Luiza se je dvignila, pobrala s tal pradedov škorenj in se pripravila, da začne s svojim delom. Franco je naslonil čelo na šipo. Stal je nekaj časa, zatopljen v opazovanje temnih nočnih senc. Nato je tiho rekel, ne da bi okrenil glavo:

»Nikdar, nikdar ni bila tvoja duša vsa z menoj.«
Nikakega odgovora.

Tedaj se je obrnil ter vprašal svojo ženo brez jeze z neizrekljivo nežnostjo, ki je bila posledica telesnega in duševnega ponižanja, ali je od začetka njune zveze kaj napram njej zagrešil. Komaj slišno je odgovorila: »Ne.«

»Tedaj me mogoče nisi ljubila tako, kakor sem mislil?«

»Ne, ne, ne.«

Franco ni vedel, ali je prav razumel, zato je ponovil:

»Ali me nisi ljubila?«

»Da, da, tako zelo.«

(Dalje prihodnjič.)

Dr. Franc Veber: Estetika. Psihološki in normativni temelji estetske pameti. Publikacija »Znanstvenega društva za humanistične vede v Ljubljani.« Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani 1925. Splošna knjižnica — znanstvena zbirka št. IX. Cena broš. 150 D, vez. 162 D. V tem delu, ki je pri nas Slovincih prvi spis te vrste, podaja avtor po vzorcu svoje, pred dvema letoma izišle »Etike« psihološko ozadje estetskega človeškega udejstvovanja.

Širite „Našo Stražo“!

Kavarna »Evropa«, čez cesto od kolodvora, dnevno koncert, vsi časopisi na razpolago, dobre pijače, postrežba točna. Se priporoča! — Za Jos. Cizela — Gabro Valjak. 519

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1-1 107

Vozni red

veljaven od 15. oktobra je izšel v Tiskarni sv. Cirila. Cena 1.50 D.

ARGUS je naš najboljši domači obveščevalni zavod ARGUS ima v vseh mestih zanesljive poverjenike ARGUS daje obvestila o vsem, posebno pa o stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in zasebnih oseb ARGUS-ove informacije so vedno točne, izčrpne in hitre

ARGUS se nahaja v Vuka Karadžića ul. 11, Beograd ARGUS-ov telefon: 6-25, brzojavni naslov: Argus

Preselitev.

Zavarovalna banka

„SLAVIJA“

ekspozitura v Mariboru,

je preselila svoje pisarniške prostore iz Slovenske ulice 13 v Slovensko ulico 2, I. nadstropje, vhod na dvorišču.

Orehe, suhe gobe, vsakovrstni fižol

kakor tudi druge deželne pridelke kupuje po najvišjih cenah »Žitarica«, Maribor, Aleksandrova cesta 36. 563

Mestni magistrat.
Štev. 2032-1925.

Natečaj.

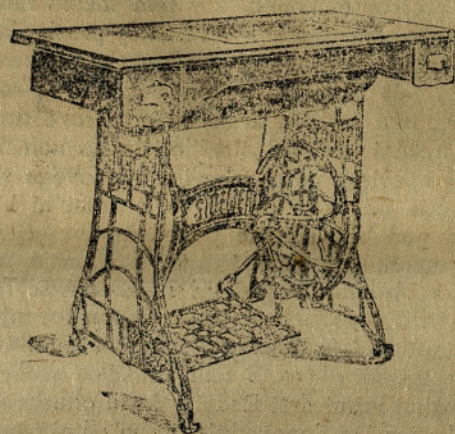
Mestna občina mariborska razpisuje ofertni natečaj za oddajo težastih, zidarskih in tesarskih del pri zgradbi mostne tehtnice na Glavnem kolodvoru Maribor ter kleparskih del in dobavo stopnic pri zgradbi nove mestne uradne in stanovanjske hiše v Frančiškanski ulici. Načrti in pogoji so v pogled pri mestnem gradbenem uradu, kjer se dobi tudi potrebne informacije in pripomočke. Termin za oddajo ponudb je v četrtek, dne 27. nov. 1925, ob 12. uri opoldne, v mestnem gradbenem uradu.

Maribor, dne 19. novembra 1925.

567
Župan: Dr. Leskovar.

Najpopolnejši

Stoswer šivalni stroj

s pogrezljivim transporterjem (glabeljco). Z odnosnim premikom, je pripravljen za šepanje, vezenje ali švanje.

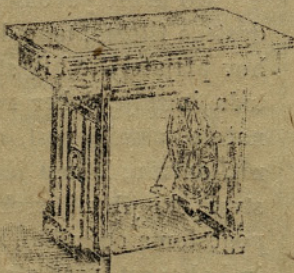
LJUDOVIK BARAGA, Ljubljana,
Selenburgova ulica 6/1.

ČAJNA ROČKA
rujava

priljubljena in prijetna
čajna mešanica
za obitelj,
tudi pri trajnem uživanju
nobena okusna utrujenost.

All sem že obno-
vil naročnino
? ?

Edino najboljši

Telefon 913

šivalni stroji in kolesa so le Josip Petelinca Ljubljana

(blizu Prešernovega spomenika ob vodi)

znamke Critzner, Phönix in Adler

za rodbinsko, obrtno in industrijsko rabo.

Istotam najboljši švicarski šivalni stroji znamke »Dubied.«

Pouk v vezenju in krpanju brezplačen.

Večletna garancija.

Delavnica na razpolago.

Denar naložite

najboljše in najvarnejše

pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru,

Stolna ulica št. 6

P. Z. Z. D. Z.,

Stolna ulica št. 6

ki obrestuje hranilne vloge po

najugodnejši obrestni meri.

Priporoča se

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Za poljske križe

si mnogi želijo Kristusove podobe (korpuse). Da ustreže ljudem, jih je oskrbela Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po sledečih cenah: 65 cm veliki po 550 din., 75 cm veliki po 600 din., 80 cm veliki po 700 in 800 din., 90 cm veliki po 800 din., 100 cm veliki po 950 din. in po 1280 din., 120 cm veliki po 1700 din.

Stenski križi

z leseno podobo (korpusom) stanejo: Velikost 20 cm po 42 in 77 din., 25 cm po 55 in 90 din., 30 cm po 77 in 100 din., 35 cm po 96 in 115 din., 40 cm po 140 din.

Stenski križi

s kovinasto podobo stanejo v raznih velikostih po 4, 12, 18 in 24 din.

Stoječi križi

s kovinasto podobo stanejo v raznih velikostih in izpeljavah po 22, 24, 28, 30 in 36 din. Izpeljava je zelo okusna in solidna ter se toplo priporoča, da si vsak, kdor križe potrebuje, iste kupi v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.